

ANGLADA i ARBOIX, Emília (2008): *Noms propis del Voltreganès*. Vic: Eumo Editorial, Centre d'Estudis Voltreganesos, 260 p.

El llibre que breument intentarem presentar o comentar, és un magnífic i valuós aplec d'onomàstica d'un sector de la Plana de Vic, el Voltreganès, una de les moltes denominacions que van apareixent per individuar o destacar diferents sectors de la comarca d'Osona com són el Lluçanès, el Bisaura, la Vall del Ges, el Cabrerès i Collsacabra, la pre-Guilleria, la Falda del Montseny, la Vall del Congost i altres. En el nostre cas el Voltreganès és la suma de tres municipis, els de Sant Hipòlit de Voltregà (de 0,90 km² d'extensió), el de Masies de Voltregà (de 22,31 km²) i el de Santa Cecília de Voltregà (de 8,57 km²) o sigui d'una extensió total de 31,78 km². La seva població global, segons les darreres estadístiques és de 6.720 habitants, dels quals 3.379 pertanyen al municipi o nucli de població de Sant Hipòlit, que, com s'ha dit, no arriba al quilòmetre quadrat d'extensió, 189 a Santa Cecília de Voltregà i la resta al de Masies de Voltregà que envolta per totes parts el de la vila de Sant Hipòlit.

Són tres municipis configurats entre el 1782 i el 1801, dins del marc de les terres que havien pertangut a l'antiga jurisdicció del castell de Voltregà, que és la que li dóna el nom, encara que amb algunes modificacions puix que també va pertànyer a la jurisdicció del castell de Voltregà la parròquia de Sant Martí de Sobremunt, la qual per trobar-se enfilada al sector considerat del Lluçanès, fou sempre un

Estudis Romànics [Institut d'Estudis Catalans], Vol. 32 (2010), p. 427-551

terme marginal del Voltreganès, i també Vinyoles d'Orís, ara integrat al Voltreganès o Masies de Voltregà, encara que abans pertanyia a la jurisdicció d'Orís.

Fetes aquestes precisions, per a orientar millor el lector, entrem ja en el contingut del llibre. Aquest, com explica la seva autora, filla de Sant Hipòlit i professora de Filologia de la Universitat de Barcelona, té com a base un estudi que va fer l'any 1975 com a treball de curs suggerit o recomanat pel professor Enric Moreu-Rey.

Un estudi que l'autora ha anat ampliant al llarg dels anys no solament amb nous antropònims sinó també amb simples topònims actuals o oblidats, alguns extrets de l'extensa documentació amb què acompanya cada nom. Al llarg de la seva recerca no s'ha limitat als simples noms personals o de cases, els *Can* o *Cal*, la típica contracció de 'casa d'en', tan corrent i viva en els nostres pobles, derivada d'un nom personal, malnom, motiu o ofici, sinó que hi ha afegit els noms de carrers o accidents del terreny i els vells topònims, alguns ja perduts però que fonamenta en la documentació consultada. L'autora ha eixamplat l'aplega amb noms d'institucions, com les agrupacions musicals originades en altres èpoques o encara vivents a la població: Els Angelets, La Principal, la Folies Jazz, els Coros nou i vell, el Cor la Veu del Voltregà o de la Joventut Catòlica, noms i biografies de personatges destacats: l'escultor Martí Vila, el ciclista Pepet Portet, el pioner en l'electrònica Sebastià Romero, el xeripa o afortunat Joan Espadaler, el Manyanet o Lluís Camprubí, de famílies, d'oficis o professions, de característiques personals (*cal Coix, can Pigat...*) etc. Il·lustren el llibre interessants fotografies retropectives de persones, famílies, col·legis, parelles o entitats i en els municipis rurals d'esglésies o capelles, de masies o racons típics; tot això al costat de noms de la parla popular com el *petxar*, la *troina*, els *belluguets*, el *xaló* o *aixaló*, el *xapar*, etc.

El conjunt és presentat molt metòdicament i dividit en les tres entitats municipals que estudia, cosa que curiosament ens dona una abundància de noms clarament inversa a l'extensió territorial de cada municipi o entitat i així destina 135 pàgines a Sant Hipòlit, que, com s'ha exposat, no arriba al quilòmetre quadrat d'extensió, 85 a Masies de Voltregà i 28 a Santa Cecília de Voltregà. Cada sector està il·lustrat amb un mapa on només hi consten els topònims principals.

El llibre que comentem és certament un tractat d'onomàstica fet amb tota cura, mètode clar d'exposició i amb esments i ampla utilització de les fonts consultades, però el contingut és tan ampli i variat que es fa difícil encasellar-lo. No és un simple estudi toponímic o onomàstic, puix que els transcendeix amb l'exposició de les biografies i fins contalles, dites o costums populars, cosa que el fa una font indispensable que es llegeix amb simpatia fins per gent que difícilment aguantaria un llibre de pura onomàstica i també el fa un referent indispensable per a tot posterior estudi històric o sociològic de Sant Hipòlit o del Voltreganès en general.

En un atapeït índex o enumeració dels noms estudiats, de més d'un parell de milers d'entrades, aquests es classifiquen en noms, cognoms, renoms, nuclis de població, carrers, places, partides de terra, camins, turons, pujols i serrats, fonts, rieres i torrents i llocs singulars, que ocupen les pàgines 253-258 que clouen pràcticament l'obra.

En resum, un llibre útil, singular i fet amb molta mestria i traça per la seva autora, que enriqueix la toponomàstica i topografia d'un petit però bonic sector del nostre país.